THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
19 1930

חמשה-עשר פייערונג, מארגן (דאנערשטאג), פעב. 13-טן, 8.30 אוו. אין ציון זאל

איינטריט פריי
באגריסונגען
רעדעס — מוזיק

זון אויפגאנג — 7.46.
זון אונטערגאנג — 5.40.

די איינציקע אידישע
צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
קלאר און קאלט

The Only Jewish
Newspaper in
Western Canada
Established 1910.
Published
DAILY

מיטוואך יד שבט, תר"ץ. — Vol. 20, No. 31. Winnipeg, Wed. February 12, 1930. — Published daily except Saturday and Sunday. — דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דער פארשטארבענער קאנא-דער פארשטייער אין ענגלאנד

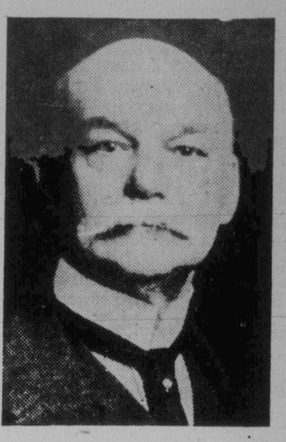

האב. פיטער לארקין, געוועזענער קאנאדער היי-קאמישאנער אין ענגלאנד פאר די לעצטע אכט יאר, איז לעצטע וואך געשטארבן פון א הארץ אטאק.

דער קאנאדער היי-קאמישאנער אין ענגלאנד, פונקט ווי דער ענגלישער היי-קאמישאנער אין קאנאדע, פארטרעטן די קאנזולאטישע אינטערעסן פון ענגלאנד און קאנאדע.

—(::)—

דריי הייזער באגנב'עט

דריי הייזער זיינען נעכטן באגנב'עט געווארן אין שטאט, כעת קיינער איז ניט געווען אין דער היים. אין צוויי פון די הייזער איז דער שארן געווען א באריינטן דיקער.

א באגנב'עטע זיינען: מרס. סי. מ. מיר, 72 ארלינגטאן סט.; מרס. ווילאם מארים, 677 וויקטאר סט., און מרס. ה. ס. קארמאק, 809 בענעטין עוועו.

באָסטאָן אוניווערסיטעט שליסט איין אידיש ווי א קרעדיטירטן קעגנשטאנד

דר. א. א. ראבאק, פראפעסאר פון הארווארד אוניווערסיטעט, וועט געבן א פולן קורס אין אידיש צו סטודענטן וואס ווילן נעמען דעם קורס אנשטאט אן אנדער שפראך

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

באסטאן, מאס., פעב. 12 (איטא). — אפשר צום ערשטן מאל אין דער געשיכטע פון אידיש דא אין לאנד, וועט א קורס אין אידישער ליטעראטור געגעבן ווערן אין א גרויסן אוניווערסיטעט פון לאנד, און וועט קרעדיטירט ווערן צו די סטודענטן וואס נעמען אים ווי וועלכער עס איז אנדער קענגשטאנד.

דער קורס איז איצט איינגעפירט געווארן אין דער אוניווערסיטעט אפטיילונג פון מאסאטשוועטס, מיט דר. א. א. ראבאק פראפעסאר פון הארווארד אוניווערסיטעט ווי א לעקטאר. דער קורס וועט באשטיין פון ניין לעקציעס, און פארלעזונגען און געשריבענע אויפגאבן וועלן, אויסער דעם דערווארטעט ווערן פון קרעדיטירטע סטודענטן.

דער קורס ווערט געשטיצט פון'ם קאמיוניטי אינסטיטוט פון באסטאן, פארן בונדן מיט דער יאנג מענס חיברו אסאסיאישאן און אנדערע באסטאנער ארגאניזאציעס.

די קענגשטאנדן וואס דר. ראבאק וועט אויפנעמען זיינען: אידיש, ווי דער אויס-דרוק פון דער מאדערנער אידישער פערזענלאכקייט; דער אויפשוואונג פון דער אידישער פאלק באוועגונג; די זיילן פון אידישער פאלק באוועגונג; מרס. סי. מ. מיר, 72 ארלינגטאן סט.; מרס. ווילאם מארים, 677 וויקטאר סט., און מרס. ה. ס. קארמאק, 809 בענעטין עוועו.

דער איידישער ליטעראטור (מענדעלע מוכר-ספרים, פרץ און שלום-עליכם); די אידישע קולטור דערציילונג און איר אנט-וויקלונג אויף דעם אמעריקאנער באדן; אידישע פאעזיע; אידישע דראמע; אידישער הומאר; די אויסזיכטן פון דער אידישער ליטעראטור.

—(::)—

נייעס פונ'ם ארץ ישראל ארבעטער קאמפייז

דער קבלת-פנים קאנצערט לכבוד ש. דיין, דעם ארץ-ישראל ארבעטער דעלעגאט, וועט פארקומען זונטאג אונט, דעם 23טן פעברואר, אין פלעיהאוז. א ספעציעלע וואקאליש-מוזיקאלע פראגראם ווערט פארבאריישעט.

היינט, מיטוואך, 9 אוגט, וועט פאר-קומען אין פרץ-אינסטיטוט א פארזאמלונג פון אלע טויער פונ'ם ארץ-ישראל ארבע-טער קאמפיין. די פלעגער פונ'ם קאמפיין וועלן באהאנדלט ווערן, און עס וועלן דער-ציילט ווערן די באאמטע, ווי אויך ספעציע-לע קאמיסיעס, אלע וואס זיינען פארא-טערעסירט אין דער ארבעט זיינען געבעטן צו קומען.

פרייטאג דעם 14טן פעברואר, 8.30 אוונט, וועט אין גרויסן זאל פון פרץ-אינסטיטוט פארקומען אן עפנטלאכע פאר-זאמלונג פון אלע פרייזנס פון דעם ארבע-טנדיקן ארץ-ישראל. עס וועלן פארגעלעזן ווערן וויכטיקע צושריפטן פון ארץ-ישראל און רעדעס וועלן געהאלטן ווערן פון דר. יצחק שאפירא און י. ראבינאוויטש.

—(::)—

זאגט אז וויניפעג דארף קריגן א טייל פונ'ם גאזאלין שטייער

אין פארבינדונג מיט דער העכערונג פון גאזאלין שטייער אין מאניטאבא, האט מעיאר וועב אויסגעדריקט זיין מיינונג, אז די שטאט איז בארעכטיקט צו א טייל פון דעם גאזאלין שטייער, מיט פינף יאר צו-ריק; האט ער געזאגט, האט וויניפעג איינ-געשטימט פאר פינף יאר צייט ניט צו מאנען קיין חלק פונ'ם גאזאלין שטייער, ווען ער זאל באשטימט ווערן אויסשליס-לאך פאר וועגן. איצט אבער איז געקומען די צייט, ווען די שטאט קאן מער ניט שווייגן וועגן דעם.

דאפין מאנט די ניט-פארדינטע לימע-נע קרוין פון וויניפעג, און ז'האט עס כשר פארדינט

אין "דאס אידישע וואָרט" איז אנומלט געווארן אין א שטיקל נייעס וועגן לימענעם וואס זיינען אויסגעוואקן אין א גרין-הויז אין וויניפעג, און די דאזיקע לימענעם זיינען באייזכנט געווארן ווי "די ערשטע אין מאניטאבא".

קומט איצט צו אונז דאפין מיט א טענה, אז מיר האבן זי אומזיסט באר-רויבט פון א קרוין, וואס באלאנגט צו איר. דאפין וואקסט ניט נאר לימענעם, נאר אויך אראנזשן, פייטעפל און קאטאן. מיט אין "דאס אידישע וואָרט" איז אנומלט געווארן אין א שטיקל נייעס וועגן לימענעם וואס זיינען אויסגעוואקן אין א גרין-הויז אין וויניפעג, און די דאזיקע לימענעם זיינען באייזכנט געווארן ווי "די ערשטע אין מאניטאבא".

דער קבלת-פנים קאנצערט לכבוד ש. דיין, דעם ארץ-ישראל ארבעטער דעלעגאט, וועט פארקומען זונטאג אונט, דעם 23טן פעברואר, אין פלעיהאוז. א ספעציעלע וואקאליש-מוזיקאלע פראגראם ווערט פארבאריישעט.

היינט, מיטוואך, 9 אוגט, וועט פאר-קומען אין פרץ-אינסטיטוט א פארזאמלונג פון אלע טויער פונ'ם ארץ-ישראל ארבע-טער קאמפיין. די פלעגער פונ'ם קאמפיין זיינען באייזכנט געווארן ווי "די ערשטע אין מאניטאבא".

קומט איצט צו אונז דאפין מיט א טענה, אז מיר האבן זי אומזיסט באר-רויבט פון א קרוין, וואס באלאנגט צו איר. דאפין וואקסט ניט נאר לימענעם, נאר אויך אראנזשן, פייטעפל און קאטאן. מיט

קאמזעט וועט קריגן דאס געלט פאר הלוואות צו אידישע קאלאניסטן

מאסקווע, פעב. 12 (איטא). — דער סכסוך צווישן קאמזעט און דעם לאנד-קאמיסאריאט וועגן דער מעגלאכקייט פאר א הלואה פון דריי מיליאן רובל פון אגראר באנק פאר די אידישע קאלאניסטן איז דורך דעם "סאוגארקאם" אויסגע-גליכן געווארן צו גונסטן דעם קאמזעט.

דאס מיינט אז די אידישע קאלאניסטן אין אוקראינע וועלן פארזארגט ווערן מיט קרעדיטן אזוי זיי-די אידישע קאלאניסטן אין קרים.

דער לאנד קאמיסאריאט האט אויך פארזארגט די נייע אידישע קאלאניסטן אין אוקראינע מיט הונדערט טויזנט פוד זריעה פון די מלוכה רעזערוון.

אבער די אלטע אידישע קאלאניסטן, אפילו די יעניקע וועלכע האבן זיך קאר-לעקטיווירט וועלן ניט באקומען קיין זריעה פאר'ן פרילינג, און זיי וועלן זיך אליין דארפן פארזארגן מיט זריעה.

די סאוועטישע פרעסע באקלאגט זיך

טורעם פון אוראלטער יריחו פעסטגענג אנדעקט

לאנדאן, פעב. 11. — לויט א רעפעשע פון ירושלים צו דער "דיילי עקספרעס", האט די עקספעדיציע פון סער טשארלס מארטאן, וואס זוכט די אלטע חורבות פון יריחו, אויסגעגראבן דעם טורעם פון דער אלטער עפעסטונג. לויט די כלים וואס מען האט דארטן געפונען, איז דער טורם קארי-גע פיר טויזנט יאר אלט.

די עפעסטונג איז געבויט פון ציגל. די ווענט זיינען צווילף פוס דיק און הויבן זיך צו א הויך פון 27 פוס איבער'ן פונ'ם דאמענט.

טאמאס לייקנט באריכט אז קאנאדער ווייץ ווערט באיקאטירט אין ענגלאנד

לאנדאן, פעב. 12. — דזש. ה. טאמאס, לארד פריווי סיל, האט אין הויז פארגע-ליינט א דערקלערונג פון דעם נאציאנאלן פארבאנד פון די מילנערס פון גרויס-בר'י-טאניע און אירלאנד, אין וועלכער עס ווערט קאטעגאריש אפגעלייקנט דער פאר-שפרייטער אין קאנאדע קלאגט, אז א באר-קאט ווערט אנגעפירט אין ענגלאנד קעגן קאנאדער ווייץ.

מר. טאמאס האט אויך דערקלערט, אז אויף וויפל אז סאיז באקאנט, האבן די פארשטייער פון קאנאדער ווייץ-פול וואס געפינען זיך איצט אין איירלאנד אן ענלאכע אפלייקענונג קיין קאנאדע.

די מילנערס, אין זייער דערקלערונג, פארזיכערן, אז זיי וואלטן דוקא זייער געוואלט קויפן קאנאדער ווייץ, ווען זיי זאלן עס נאר קריגן אויף דעם לויפנדיקן פרייז.

די לייאנס רעסטאראנטן האבן אויך הערקלערט ווי אן אבסורד דעם קלאגן פארשפרייט אין קאנאדע, אז זיי הייגען אויס שילדן וואס לויטן, אז "דא געברויכט מען ניט קיין קאנאדער מעל". אזעלכע פלאקאטן ווערט דערקלערט זיינען פון קיין נעם ניט פארשפרייט געווארן, אפשר האב-בען איינציקע אומפארנאנטוואר טלאכע פער-זאנען אדער צייטונגען אנגעפירט אזא סארט פראפאגאנדע, אבער קיין פארשטאנ-ווארטלאכע קערפערשאפט אין מיט איר אבסאלוט ניט פארבונדן.

נאך זעקס יאר וואלנערז זיך קומען 65 אימיגראנטן קיין ניו-יארק

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ניו-יארק, פעב. 12 (איטא). — פינף און זעקס יאר אידישע אימיגראנטן זיינען נעכטן אנגעקומען קיין ניו-יארק נאכדעם ווי זיי האבן געווארט אין כרעמענער פארט זעקס יאר צייט פאר ווייזעס אריינ-צוקומען קיין אמעריקע.

די דאזיקע אימיגראנטן זיינען מיט זעקס יאר צוריק געקומען קוק ברעמען מיט שיפס-קארטן, זיי האבן אבער ניט געקאנט פארטזעצן זייער רייזע קיין אלע-ריקע צוליב דער נייער קוואטא גזירה וואס איז פונקט אין ענער צייט אריין אין קראפט.

די מייסטע פון די אנגעקומענע אימי-גראנטן זיינען פרויען און קינדער וואס זיינען געפאר צו זייערע מענער אין אל-טערן.

—(::)—

פראנגע פון חילף פאר צישי"א שולן אין פוילן פארהאנדלט

נעכטן אוונט איז אפגעהאלטן געווארן א איצונג פון דעם קאמיטעט פאר די אידי-שע שולן אין פוילן. דא איז באריכטעט געווארן, אז איינע פון די דעלעגאטן פון דער צייש"א וועט באזוכן וויניפעג. דער קאמיטעט האט באשלאסן אין די נאענטע פאר וואכן צו באזוכן פארשיידענע פאלקס ארגאניזאציעס אין וויניפעג און אויס-קלערן זיי וועגן דער לאגע פון דער צייש"א

ביז איצט זיינען אין דער ארבעט פאר-טראטן 11 ארגאניזאציעס. זונט דער ער-שטער פארזאמלונג פון דער קאנפערענץ זיינען צוגעקומען דעלעגאטן פונ'ם מוטער פאראין פון דער ארבעטער רינג שול, פון דער פרץ-שול און פונ'ם לערער ראט פון פרץ-שול. אנדערע ארגאניזאציעס, וועלכע וויל זיך אנשליסן אין דער ארבעט זאלן זיך ווענדן צום סעקרעטאר, ב. זארעצקי.

—(::)—

שיפער וועט ריידן ביי המשה-עשר פייערונג

דער קאציאנאל פאנד קאמיטעט דער-ווארטעט א גרוסן צולם ביי דער חמישה-עשר פייערונג וואס וועט פארקומען מאר-גן, דאנערשטאג אוונט, אין ציון זאל.

אנגעזעענע רעדנער, וועלן ריידן וועגן דעם נאציאנאל פאנד און זיין באדייט-טונג פאר דער אויפבוי פון ארץ-ישראל.

מר. נארמאן שיפער, א געזעלשעפטער פון דער אויפבוי פון ארץ-ישראל.

—(::)—

יערלאכע פייערונג פון אינדום-טריעלער יוניאן שבת אוונט

שבת, דעם 15טן פעברואר, 8.30 אוונט, וועט פארקומען די עהשטע יערלאכע פייערונג און באנקעט פון דער אינ-דוסטריעלער נאדל פאך יוניאן, אין פרייז-הייטס טעמפל. דער אוונט וועט זיך אויסצייכענען מיט א ספעציעלער פראג-גראם פון געזאנג, פארלעזונגען און מו-זיק. פלאדעס ווייס און מארים אויסער, וועלכע גאסטרעלירן איצט אין קווינס טעאטער, וועלן זיך באטייליקן אין דער פראגראם.

—(::)—

איד. קאלאניסטן אין אוקראינע ציינען אונטער קאלעקטיוון מאגאזין

מאסקווע, פעב. 11 (איטא). — אויס נקמה דערפאר וואס מען האט זיי ליקווי-דירט אלס קולאקן, האבן די אידישע קא-לאניסטן אין איזראיל אווקע, אוקראינע, וועמעס אינוועטער און בחמות עס זיי-נען אוועקגעגעבן געווארן צום קאלעקטיוו און וועלכע זיינען ארויסגעוועצט געווארן פון זייערע הייזער, אונטערגעצומרן דעם קאלעקטיוון מאגאזין, וואו מען האט גע-האלטן דעם גאנצן אינוועטאר און זעכציק בחמות.

דאס פייער האט נעמאכט גרויסע פאר-לוסטן און האט געשטעלט אין געפאר די גאנצע קאלאניע. צום גליק האט מען דאס פייער אויסגעלאשן נאך עטלאכע שעה.

קיינער פון די פייער-מאכער איז ניט געבאפט געווארן, אבער א צאל פארדעב-טיקטע פערזאנען זיינען ארעסטירט גע-ווארן. אין איזראיל-אווקע געפינען זיך 150 אידישע פאמיליעס וועלכע זיינען אויס-פאראייניקט געווארן אין דריי קאלעקטיוון

פלאטן קאנפערענץ נעמט אָן באשלוס באשריינקן סובמאריין אקטיוויטעטן

פראנקרייך און איטאליע, וואס זיינען געווען קעגן פולער אפשאפונג פונ'ם סובמארין, שטימען איין אז זיינע אקטיוויטעטן דאר'פן באגרעניצט ווערן

לאנדאן, פעב. 12. — כאטש דער פאר-זוך פון ענגלאנד און אמעריקע אויף דער פלאטן קאנפערענץ דורכצופירן א באשלוס פאר דער אפשאפונג פונ'ם סובמארין איז דורכגעפאלן, ווייל פראנקרייך און יאפאן זיינען געווען קעגן דעם, — האט אבער דערפאר די קאנפערענץ באשלאסן צו באר-שריינקן די אקטיוויטעטן פון די סובמא-רינען אין פאל פון מלחמה.

דער פארשלאג איז געקומען פון סעק-רעטאר סטימסאן, "דער געבוריך פונ'ם סובמארין אינ'ם וועלט קריג האט דעמאָל-טירט דעם געוויסן פון דער וועלט, און דער איבערפאל אויף האנדלס שיפן האט אריינגעצויגן מיין לאנד אין דער מלחמה" — האט ער געזאגט.

פראנקרייך האט אפנהארציג צוגעגעבן, אז זי, ווי א קלענערע ים-מאכט, קאן גוט קער אפשאפונג פונ'ם סובמארינען. זי גיט קריגס-מיטל.

אבער צו, אז זייער טעטיקייט, ווי די טע-טיקייט פון אנדערע קריגס-שיפן, דארף רעגולירט און באשריינקט ווערן.

דער יאפאנעזישער פארשטייער האט דערקלערט, אז דער סובמארין איז נויטיק פאר אויספארשונגען און פאר דער באשי-צונג פון היימישע וואסערן, אבער ער איז אויך קעגן דעם אומבאשריינקטן געברויך פונ'ם סובמארין.

די קאנפערענץ וועט איצט אנגיין מיט דער פארהאנדלונג פון די דעטאלן פון דער פראגע.

דער באשלוס ווערט באטראכט ווי א גרויסער אויפטו פון דער קאנפערענץ, פעקרעטאר סטימסאן גלויבט, אז די באר-שריינקונג פון סובמארין קריג וועט זיין דער ערשטער שריט צו דער פולשטענ-ד-קער אפשאפונג פונ'ם סובמארינען, אז א קריגס-מיטל.

איינער פון די גרעסטע אידישע טעאטערס פארמאכט

ניו-יארק, פעב. 12 (איטא). — דער אידישער פאלקס-טעאטער וואו לודוויג זאץ איז געווען דער "סטאר", איז דא פארמאכט געווארן צוליב שלעכטע גע-שעפטן.

—(::)—

בריוו קאסטן

שלמה גודמאן, לימעריק, קאסק. — עס איז דא א מיינונג, אז עס איז ניט כשר.

איינער פאר ברענט דריי פעלן אין שריפה פון שיף אין ניו-יארקער האפן

ניו-יארק, פעב. 11. — די שיף "מינ-כען" פון דער "טארט דזשערמאן לאיד", אין פארט נאכדעם ווי די פאסאזשירן זיינען ארונטער, האט זיך אנגעצונדן א גרויסע פארברענונג געווארן און איז גע-זונקען אינ'ם פארט פון נארט ריווער. איין פייערלעשער איז דער'הרג'עט געווארן און אנדערע דריי פעלן דערווייל.

די "מינכען" איז נעכטן אנגעקומען בשלום פון ברעמען, אבער שטייענדיק אין פארט, נאכדעם ווי די פאסאזשירן זיינען ארונטער, האט זיך אנגעצונדן א גרויסע קוואנטיטעט שעלאק וואס האט זיך געפונען אויף דער שיף, און דער פייר-ער האט מאסענשאל זי אינגאנצן ארומגע-כאפט און עס איז אוממעגלאך געווען פאר די פייערלעשער זי צו רעטן פון פול-שטענ-יקער פאר'ניכטונג.

די דאזיקע שיף האט נעמאכט איר ער-שטע רייזע קיין ניו-יארק אין יולי 1923. זי איז געווען 551 פוס לאנג און זי האט געהאט פלאץ פון 1,100 פאסאזשי-רען. דער פארלוסט ווערט געשאצט צווי-שען צוויי און א האלב מיליאן און דריי מיליאן דאלאר.

—(::)—

איינער פון דרום אפריקע וועט אויך איינפירן קוואטא פאר דרום און מזרח אייראָ-פייאישע אימיגראנטן

יאהאנסבורג, דרום אפריקע, פעב. 12. — דר. ר. פ. מאלאן, אינערן מיניסטער פונ'ם דרום אפריקאנער פארבאנד, האט אריינגעגעבן אין דער לעגיסלאטור א ביל וואס באשטימט א קוואטא פאר אי-מיגראנטן פון דרום און מזרח אייראָפּע.

דער פארגעשלאגענער ביל האט ארויס-גערופן א שטורם פון פראצעסן מצד דער אידישער באפעלקערונג פון דרום אפר-קע, וואס טענה'ן, אז ער איז ספעציעל געצילט קעגן די אידן וואס קומען פון די לענד-ער וועלכע ווערן איינגעגעבן אינ'ם ביל.

דר. מאלאן האט אבער געלייקנט די באשולדיקונג אין אנטיסעמיטיזם. ער האט גע'טענה'ט, אז ער איז מיט דעם ביל ביל.

דרום אפריקע וועט אויך איינפירן קוואטא פאר דרום און מזרח אייראָ-פייאישע אימיגראנטן

בלויז אויסן צו פארהיטן דעם כאראקטער פון דער באפעלקערונג. ער זאגט, אז בלויז לעצטן יאר זיינען אין לאנד אריינ-געקומען אזויפיל אימיגראנטן פון דער-מאנטע לענדער, וויפיל ברויטישע האבן זיך באזעצט אין דרום אפריקע אונטער דער 1820 סכעמע, וועמעס אפשטאמענ-דיקע איצט בלויז 150 טויזנט נפשות.

די פארטייען בכלל האבן ניט קיין חשק איינצוהייען זיך מיט די אידישע ווילער, וואס האבן א היבשע וואג אין לאנד. דאך האט יאעל קרינע, פירער פון דער אפאזיציע אין דער אפוועזנהייט פון גע-נעראל סמוטס, געגעבן אן אנצוהערעניש, אז ער איז שטימט פרינציפיעל איין מיט'ן

צענדליקער טויזנטער דרעם סטריי-קערס קערן זיך אום צו דער ארבעט

ניו-יארק, פעב. 12 (איטא). — די אינ-טערנעשאנאל ליידיס גארמענט וואָרקערס אנאָנסירט היינט, אז דער גרעסטער טייל פון די 35 טויזנט דרעסמאכער וואס זיי-נען איצט אין סטרייק, וועלן זיך צוריק-קערן צו דער ארבעט ביים סוף פון דער וואך. א דאנק די אפמאכן דערגרייכט צווישן דער יוניאן און די ארבעטסגעבער.

עקס טויזנט דרעסמאכער וועלן אבער פארזעצן דעם סטרייק, ווייל זיי זיינען באשעפטיקט אין ניט יוניאניזירטע סוועט שעפער, און וועלן קעמפן פאר'ן איינפיר פון יוניאן באדינגונגען.

א מאס-מיטינג פון די דרעסמאכער האט גוטגעהייסן דעם אפמאך, לויט וועלכן די יוניאן שטימט איין אויפצוגעבן די פא-דערונג פון ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג טאל.

אנב - אורחא

פון מארק

אונזער סעקטאנטישקייט

אין זיין "פון וואך צו וואך" אין ד. א. ז. לעצטן פרייטאג, האט דר. י. שאפירא באריכט איינע פון די קרענקלאכסטע דער-שיינונגען אין אונזער לעבן, — יעדער איינער פון אונז מוז "נעמען א שטעלונג" צו אלץ אין דער וועלט, מעג זיך די זאך זיין פאר אים אבסאלוט אומבאקאנט.

א שטעלונג נעמען איז אבער ווייניק. די דאזיקע שטעלונג מוז נאך זיין אין גוי-דערשפרוך צו אימעצנס אנ-דערש שטעלונג, אז יענער זאגט טאג, מוז איך זאגן נאכט, און אז יענער זאגט לאקש, מוז דער אנ-דערער זאגן בוידעם.

ליידער פארפעלט ח' שאפירא דערגריב-לען זיך צום גרונט פון דער דאזיקער דער-שיינונג, — צו דער סעקטאנטישקייט אדער פארטייאישקייט וואס האט באר-הערשט אונזער לעבן . . .

***

ביי אונז מוז יעדער איינער האבן "א באדן אונטער די פיס", און מיט א "באדן" באצייכנט דער פארטיי-ישארגאן א פאר-ליטישע פראגראם פון וועלכער ס'איז פאר-טיי, גוטגעהייסן מיט א מאיאריטעט שטי-מען אויף א צוזאמענפאר פון פארטיי-דע-לעגאטן.

אנערקענט איר ניט אזא פראגראם, דאן "פלאנטערט איר זיך בלויז אונטער די פיס", זייט איר א "געוועזענער" מענש (אויב איר האט ווען באלאנגט יא צו א פארטיי), זייט איר א גארנישט און איר זייט ניט ווערט וואס די ערד טראגט אייך.

בעת ביי די אומות העולם קאן זיך יע-דער מעגש אינטערעסירן מיט וואס ער וויל, — מיט ליטעראטור, מיט מוזיק, מיט פלאסטישער קונסט אדער גאר מיט'ן מצב אויף דער בערזע, — און איז מחוייב ארויסזאגן א מיינונג בלויז איבער די יני-נים וואס האבן א דירעקטע שייכות צו זיין פאך, — איז דער איד מחוייב צו האבן א מיינונג וועגן אלץ אין דער וועלט.

***

פארטייען, פארשטייט איר מיך, פאר-מעסטן זיך ניט בלויז אויף צו לייגן באר-שטימטע פראבלעמען פון לעבן. זיי זיי-נען אלזייטיק, אלאוויפאסנדיק, אזוי צו זאגן. פון זייער אויג טאר גארנישט ניט אויסבאהאלטן זיך.

א פארטיי מענש מוז האבן א שטעלונג צו ליטעראטור, — פראלעטאריש אדער ניט פראלעטאריש, נאציאנאליסטיש אדער קאסמאפאליטיש.

ער מוז האבן א באשטימטע מיינונג וועגן קונסט, וועגן וויסנשאפט. ער מוז זיך רעכענען מיט דעם, אויף וועל זיי זיי-נען נוצלאך אדער שעדלאך פאר זיין פאר-טיי.

ער מוז האבן א שטעלונג צו איינ-שטיינס טעאריע. די באלשעוויסטישע וויסנשאפטסלייט האבן, האבן זיך, אריינ-געלייגט זי טאקע אין חרם, ווייל זי איז א "בורזשואזע טעאריע". אויב זיי האבן עס ניט געטאן, איז אבער זיכער, אז זיי קא-נען עס טאן.

אפילו נאט אליין קאן זיך ניט אויס-דרייען פון דיר העכט פונ'ם פארטיי מענשן. אין סאוועט רוסלאנד, אמווייניקסטנס, האט מען אין א סך פאלן באשלאסן אויף מיטינגען, אז ס'איז ניטא קיין נאט אויף דער וועלט, — און "דערמיט פאסירט"... פיל'אזאפיע איז בכלל פאר דעם פארטיי מענשן וואס וואסער פאר א פיש.

***

און באלד ווי יעדער איינער פון אונז איז מחוייב צו האבן א שטיקל "ריל-עס-טייט" אונטער זיינע פיס, פאר וועלכע ער דארף צאלן 25 סענט פאר 50 סענט א חודש "ריזס", — באלד ווי דאס איז אזוי, מוז שוין יעדער איינער האבן א שטעלונג צו אלע פראגעס אין דער וועלט.

און טאמער אפילו שטייט איינער אויס-סער דער פארטיי, מוז ער דאך אבער פארט "סימפאטיזירן" מיט איין באשטימ-טער ריכטונג און גיין אין אירע דרכים און קעפסן איר קאמף קעגן אלע אנדערע ריכ-טונגען.

ווי זשע קאן א איד ניט האבן קיין באר-שטימטע שטעלונג צו דער פרייד טעאריע? איז זי בורזשואז אדער פראלעטאריש? איז זי נאציאנאל אדער אנטי-נאציאנאל? איז זי ציוניסטיש אדער פועלי-ציוניס-טיש?

עפעס דערפון מוז זיין דאך זיין . . .

***

דאס איז דער מקור פון דער קרענקלא-כער דערשיינונג פון אונזער "אלץ-ווייסע-ריי".

די דערשיינונג איז איינגנטלאך בלויז דער סימפטאם פון דער קראנקהייט.

די רפואה וואלט געדארפט זיין — די אויסראטונג פון דער קראנקהייט זעלבסט: די פארטייאישקייט דארף אויפהערן אנ-האלטן די מאנאפאל אויף אונזער געזעל-שאפטלאכן לעבן.

אוואדע, זיינען די פארטייען א נויט-ווענדיקע דערשיינונג אין אונזער לעבן, — און יעדער איינער מיט א געפיל פון געזעלשאפטלאכער אחריות וועט די אדער יענע פון צייט-צו-צייט שטיצן אין איינער אדער דער צווייטער פאזע פון זייערע קאמפן.

אבער פארטייען זיינען בלויז א טייל פונ'ם געזעלשאפטלאכן לעבן, וואס דריקט זיך אויס אין א סך אנדערע דערשיינונגען.

און איינשטיין וואלט געווען א גרויסער מענש, ווען אפילו ער זאל ניט באלאנגען צו דער ציוניסטישער פארטיי, — פונקט ווי אין דער ציוניסטישער פארטיי זיינען דא קליינע מענשעלאך, כאטש זיי באלאנ-גען צו דער פארטיי . . .

אייגער פון די ברעסטער אידישע טעאטערס פארמאכט

ניו-יארק, פעב. 12 (איטא). — דער אידישער פאלקס-טעאטער וואו לודוויג זאץ איז געווען דער "סטאר", איז דא פארמאכט געווארן צוליב שלעכטע גע-שעפטן.

—(::)—

בריוו קאסטן

שלמה גודמאן, לימעריק, קאסק. — עס איז דא א מיינונג, אז עס איז ניט כשר.